

Фокін Д.

Наше життя побудоване таким чином, що ми кудись безперервно рухаємося, кудись скеровані, ставимо перед собою певні завдання і виконуємо їх, «бачимо» мету і йдемо до неї. Так відбувається щодня і це цілком нормально, бо відображає задум Божий, відкритий ще в раю для наших прародичів. Цей задум полягав в особистісному зростанні, доростанні образу Божого до свого Первообразу.

Займаючись справами, реалізуючи свої плани, людина може недобачати основної мети свого життя, не знати, куди вона все-таки прямує. Для нас, християн, питання, куди ми прямуємо, не складає жодних труднощів. Усі ми і кожен з нас зокрема щоденно, а то й декілька разів на день промовляємо «Отче наш...», тобто є свідомими Бога як Отця. Перебуваючи в цій свідомості, ми можемо промовити разом з Христом: «йду до Отця мого». Ті, хто називає себе християнами, є ними тому, що прийняли таїнство Хрещення. Це святе таїнство та й таїнства взагалі є введенням в благодатне божественне життя, у сопричастя з Богом. Іншими словами, святі таїнства є тим шляхом, по якому людина крокує до Царства Божого, до Небесного Отця. Цей шлях називаємо тайновведенням (містагогією), воцерковленням.

Першим кроком на цьому шляху є таїнство Хрещення. Це таїнство вводить людину в життя Церкви, відчиняє двері до «нового життя», прищеплює до Христового виноградника. Цей крок, тобто таїнство Хрещення, має свої етапи, свою послідовність, символіку, що виявлена у молитвах. Молитва, яка приготує до таїнства, називається «молитва над оглашеними». Вона ілюструє маленьку частину того, що залишилось від величного церемоніалу, від довготривалого приготування до таїнства. В ранній Церкві приготування могло тривати роками і увінчувалось великим постом, де людина готувала своє тіло душу і дух до прийняття іншого способу життя, «нового життя». Сам факт приготування є суттєвим елементом, важливою складовою будь-якого богослужіння та й служіння Церкви взагалі. Богослужіння Церкви є перш за все приготуванням, воно завжди вказує на щось, що є за межами теперішнього, і завдання богослужіння – допомогти нам увійти в це приготування, преобразити наше життя, кінцевою метою якого є сповнення в Царстві Божому. Також Літургія є сповненням, бо сама Церква є «небом на землі» через те, що ми отримуємо доступ до трапези Господньої в Його царстві, можемо спілкуватися з Богом тут і тепер. Таким чином, богослужіння Церкви має двоякий характер і в ньому завжди присутні два елементи такі, як: приготування і сповнення. Наступний етап в таїнстві Хрещення теж ілюструє шлях до Господа. Молитви, які промовляє священник, називаються екзорцизмом – молитви заборони. Логічним є, коли людина до чогось рухається, відповідно від чогось віддаляючись. Цей шлях не є безособовим – від чого до чогось, а є уособленим. Якщо рухаємось до особи Христа, то віддаляємось від особового зла, від злого духа, від лукавого. Не просто рухаємось чи наближаємось, а приймаємо Христа вповні, не змінюємо спосіб життя, а всеціло приймаємо нове життя, не віддаляємось від лукавого, а остаточно відкидаємо його, цілковито вмираємо для «старого життя».

Після молитов глибоко символічним є дмухання священнослужителя на хрещеника. Тут святі Отці проводять паралель із старозавітнім образом надання життя людині – вдихання Духа в ніздрі чоловікові. Людина з цього моменту не просто існує, а живе життям, яке дарував Господь. Важливим є пам'ятати, що не ми самі отримуємо життя, не ми піднеслися до Бога, а Він зійшов до нас. Не вівця шукала пастиря, і не драхма

господиню, а він сам споглянув з неба і шукав свій образ. Коли ж знайшов, вклав небесне життя, не возносячи на небо, а небо нахиливши й опустивши до нас. Бо каже Давид: «він небо нахилив, спустився» (Пс. 18 (17) : 10).

Під час хрещення, перед тим, як відректися від сатани, людина скидає із себе одяг. Цей жест мисленно повертає нас знову ж таки в старозавітні тексти, де одяг прародичів і, відповідно, наш одяг, розуміється, як щось обмежуваче, негативне. Людина отримала одяг після гріхопадіння, тобто гріх сповільнив або й узагалі зупинив її прямування до Бога. Одяг теж обмежує рухи, стримує, тим самим символізуючи пристрасті гріховні. Якщо Христос «справжнє світло» (див. Йо. 1 : 9), то одяг затінює, не дає проникнути світлу, відтак людина перебуває в «тіні смертній» (пор. Лк. 1 : 79). Це стояння хрещеника перед Господом в простоті дозволяє сказати «Вірую». Нагість тут – вияв неприв'язаності до кого чи чого-небудь і довіри до Творця. Особа демонструє, що в неї нічого немає, крім віри, яку отримала від Церкви упродовж приготування і яку тепер віддає Церкві, виявляє, сповідує.

Центральним образом, дійством, яке відбувається під час хрещення, є занурення у воду як символ наслідування смерті і воскресіння Христа. Часом виникає питання: «Чому ми починаємо свій духовний шлях тут на землі тим кроком, який для Христа був чи не останнім в його земному житті?». Відповідь одна: тому що він опустився, щоб ми піднялися, і хоч одна і та ж стелиться дорога, але його справою було зійти вниз; ми ж піднімаємося немов по драбині, й те, що було останнім для Нього, Який сходив донизу, для нас, котрі піднімаються, стає першим.

Нерозривним з таїнством Хрещення є таїнство Миропомазання. Через слова священника: «печать дару Духа Святого» і помазання святим миром охрещеному дарується Дух Святий. Із цього моменту Святий Дух стає притаманним нашій природі. Він немов печаттю втискається в нашу природу, наче миро стікає на нас, каже-бо писання: «я виллю мій Дух на всяке тіло» (Йоїл 3:1; Ді. 2:17) і як приємні пахощі наскрізь пронизує нас. Таким чином, у нашій земній мандрівці ми отримуємо доступ до отця через Сина в однім Дусі (пор. Еф. 1:18). Приймаючи хрещення, людина прищеплюється до виноградника Христового, вливається в спільноту, а з прийняттям таїнства Миропомазання їй відкривається її місія у цій спільноті, певне служіння в ній. Це служіння царське, пророче і священниче. Християнин як цар, має силу і владу, щоб панувати над творінням Божим, опікуватись ним, оберігати його. Як священник – вдосконалювати світ, освячувати його, преображувати і служити ближньому. Як пророк – бути відкритим на Божу волю, реалізовувати її у своєму житті, свідчити та голосити Божу волю власним прикладом.

Третьою містагогічною таїнством є таїнство Євхаристії. Саме воно живить спільноту вірних. Церква стає місцем зростання Царства Божого вже тут на землі. Царство Боже, згідно із Святим Писанням та Переданням, є знанням Бога, любов'ю до Бога, єднанням із ним і життям у Бозі. У цьому таїнстві ми найближче підходимо до Бога, настільки близько, аж до прийняття Його через причащення Тіла і Крови Господньої.

Ми можемо заспівати разом із Давидом «Щасливі ті, що їх дорога бездоганна» (Пс. 119 (118) : 1). Цією дорогою без перебільшення можемо назвати святі таїнства. Прямуючи нею, людина ніколи не зійде на манівці, а прийде до свого щастя, бо правдиве щастя лише в Господі.

Використана література:

Микола Кавасила. Життя у Христі. Львів 2005.

прот. А. Шмеман. Водю и Духом. Москва 1993.

прот. А. Шмеман. Евхаристия таїнство Царствія. Москва 1992.

Фокін Д. Таїнства Хрещення, миропомазання і Євхаристії // Слово № 3 (33), 2007, с. 18-19.